

VĚŠTŇNÍK 2019 LÉTO

Dozorčí rada DILIA

prof. Vadim Petrov – předseda

Konzultační hodiny každou středu v sekretariátě
DILIA od 12:00 hodin.

Náročnější jednání je třeba domluvit předem
na tel. 283 893 603.

B.A. Šimon Pellar – místopředseda

Mgr. Zdeněk Zelenka – místopředseda

PhDr. Hana Linhartová

MgA. Marek Epstein

Libor Dvořák

Mgr. Petr Markov

doc. Karel Smyczek

Vladimír Michálek

PhDr. Roman Ráž

OBSAH

ÚVOD	2
AKTUALITY	3
ROZHOVOR s Radkou Denemarkovou	9
PERSPEKTIVY DILIA Perspektivy DILIA – kolektivní správa	14
GRANTY A CENY DILIA	16
OCENĚNÍ	24
PRÁVO Co přináší nová směrnice EU o autorském právu na jednotném digitálním trhu Breviář autora: Zodpovědnost autora za obsah jeho díla	26
ZÁBAVA Citáty v opeře	33
VÝROČÍ	34
ÚMRTÍ	35
KONTAKTY	36

ÚVOD

MILÉ AUTORKY, VÁŽENÍ AUTOŘI.

Především bychom vám všem chtěli popřát hezké léto bez starostí a bez žhavého počasí. Jsme rádi, že dopadla dobře Valná hromada DILIA, která se uskutečnila 24. 4. 2019 a odsouhlasila všechny dokumenty, jež jí byly Dozorčí radou a ředitelem předloženy. Děkujeme všem členům, kteří na valnou hromadu dorazili, a prosíme ty, kteří letos nepřišli, aby tak učinili příští rok 2020. Připomínáme znovu, že novelou autorského zákona z roku 2017 a návazně novelou Stanov DILIA v roce 2018 se mnoho pravomocí přesunulo z Dozorčí rady a od ředitele právě na valnou hromadu. Stručně řečeno, pokud by valná hromada, z důvodu její neusnášení schopnosti neproběhla, provoz DILIA by se vlastně musel skoro zastavit, neproběhlo by řádné roční rozúčtování, nemohly by být odvedeny daně atd.

Potěšením pro nás však bylo, že valná hromada proběhla rychle, bezkonfliktně a konstruktivně. Znovu opakujeme, že pokud má kterýkoli člen DILIA dotazy nebo připomínky k práci aparátu DILIA, jsme mu k dispozici. Vyřešit případné spory mimo zasedání valné hromady je lepší, než rozpoutat nějakou bouři přímo tam. Píšeme to jen pro pořádek, protože nic takového se za posledních několik let na valných hromadách DILIA neodehrálo.

To, co nás však především mrzí, je postoj Ministerstva kultury. Tato instance by měla být v politické a celospolečenské věřavě hlavním zastáncem autorů a nositelů práv, tak jak je tomu povětšinou v zahraničí v rámci Evropské unie. Naše ministerstvo však podléhá nejrůznějším tlakům a to i politickým, je alibistické a neprůrazné. Myslíme, že přáním nás všech je, aby do čela Ministerstva kultury usedla osobnost, která se v kulturní branži alespoň základním způsobem orientuje, bude úzce spolupracovat s odborníky, nějakou delší dobu na tomto postu vydrží a způsobí tím kýženou stabilitu tohoto rezortu.

Nicméně nekažme si náladu, buďme alespoň trochu optimisté a užijme si léto, co to jde.

Přátelsky vás zdravíme.

Vadim Petrov
předseda Dozorčí rady DILIA

Jiří Srstka
ředitel DILIA

AKTUALITY

PROBĚHL MARATÓN SCÉNICKÝCH ČTENÍ 3D 2019

Již podeváté se konal maratón scénických čtení **3D – třetí rozměr dramatu**. Odpolední čtení vyjimečně proběhla pod záštitou Pražského Quadriennale jako součást PQ Studio: Festivalu, který letos nahradil mezinárodní studentský festival Zlomvaz. Událost se konala 7. 6. 2019 ve Studiu Řetízek. Ve spolupráci s Katedrou činoherního divadla DAMU byly představeny dvě současné zahraniční hry a text umístěný v Cenách Evalda Schorma.

Prvním scénickým čtením byla v režii Víta Kořínka hra **Caravaggio** kontroverzního nizozemského autora Jeroena van den Berga v překladu Blanky Juranové. Hra se volně inspiruje životem slavného malíře Michelangela Merisi da Caravaggia (1571–1610) a nahlíží na něj současnou optikou. Autor si jako hlavní téma zvolil nezávislost umělce.

Scénické čtení hry světoznámého dramatika Juana Mayorgy **Dopisy Stalinovi s láskou** (překlad: Jiří Kasl) připravila Kateřina Studená. Děj tohoto psychologického dramatu, věnovaného tématu komplikovaných vztahů umělce a moci, je zasazen do 30. let 20. století, kdy se ruský prozaik a dramatik Michail Bulgakov v zoufalství z absolutní cenzury, která postihla jeho dílo, stává „spisovatelem pro jediného čtenáře“: píše jeden dopis za druhým Stalinovi, aby opět získal svobodu pro svou tvorbu, nebo aby alespoň mohl odjet do ciziny.

Závěrečné čtení patřilo **Indické princezně**, monodramatu Štěpána Vranešice umístěné v letošních Cenách Evalda Schorma, o kterých se můžete dočíst více v samostatném článku.

Projekt vznikl za podpory Dozorčí rady DILIA.

BH

PROJEKT 8@8 2019

Projekt scénických skic 8@8, jehož hlavním cílem je představit českému publiku i odborné veřejnosti nejnovější počiny na poli současné české a zahraniční dramatiky, pokračuje.

14. ledna 2019 zažili návštěvníci pražské Vily Štvanice speciální díl cyklu scénických skic 8@8 – Večeři s novou hrou: Novoroční banket. V pořadí již třetí ochutnávka současné dramatiky, která nasytí oči i žaludek, naservírovala divákům vedle několika chodů večere také několik nových her během jednoho večera. Jednotlivé chody té nejžhavější současné dramatiky provedly návštěvníky VILY od přípitku až po dezert. Diváci se tak mohli seznámit s texty her té nejmladší generace evropských autorů: Charley Miles (UK), Julio Provencio (ESP), Ivor Martinić (HR) a Claudia Cedó (CAT). V režii mladého režiséra Tomáše Loužného se představili herci Apolena Veldová, Klára Cibulková, Nataša Mikulová, Viktor Kuzník a Akram Staněk.

17. dubna 2019 na otázku „Jaké to je být autorkou divadelních her?“ odpověděla britská autorka Ella Hickson ve své hře *Autorka*. Tento provokativní text vybízí k úvahám nad povahou tvorby, možností sebevyjádření, a to zejména z pozice ženy. V režii mladého režiséra Lukáše Kopeckého se představili herci Petra Bučková, Sarah Haváčová, Tomáš Kobr a Jaromír Meduna.

V rámci večera byla také udělena Cena Marka Ravenhilla za nejlepší českou inscenaci nové hry. Vítězkou je režisérka a autorka Martina Kinská za svou inscenaci *Agent tzv. společenský*. Cenu, jejímž autorem je Petr Vitek, převzala z rukou mezinárodně uznávané francouzské autorky z rumunskými kořeny Alexandry Badey.

HRA STROJ ALANA TURINGA SLAVILA ÚSPĚCHY NA LETOŠNÍCH MOLIÈRECH

13. května byly slavnostně předány nejprestižnější francouzské divadelní ceny – Les Molières 2019. Úspěšná hra Benoita Solese *Stroj Alana Turinga* proměnila všechny čtyři nominace na prestižní divadelní ceny Molières 2018, a to:

Nejlepší inscenace v soukromém divadle
Nejlepší žijící frankofonní autor roku (Benoit Soles)
Nejlepší režie (Tristan Petitgirard)
Nejlepší herec v soukromém divadle (Benoit Soles)

Nejlepší frankofonní komedii se stala hra *Degustace* Ivana Calbéraca.
Oba texty jsou v elektronické podobě k dispozici v DILIA.

ÚSPĚCHY HRY HOME, I'M DARLING!

National Theatre v Londýně v koprodukcí s Theatr Clwyd a Fiery Angel slaví velký úspěch s hrou *Home, I'm darling!* od autorky Laury Wade.

První blok představení sklídl všestranně pozitivní kritický a divácký ohlas. Nyní se inscenace přesouvá na 11 týdnů na West End do divadla The Duke of York's. Hra sází na oblíbenou retro estetiku 50. let, jejichž vizualitu londýnský tvůrčí tým dotáhl do posledního detailu. Tato satirická komedie se točí kolem (ne)moderní manželky, která hru na hospodyňku z padesátek vzala možná až příliš za svou. Hlavní roli ztvárnila talentovaná komediální herečka Katherine Parkinson, kterou čeští diváci můžou znát především ze seriálu The IT Crowd.

Text je v elektronické podobě k dispozici v DILIA.

ROMAN SIKORA V BERLÍNĚ

8. května 2019 proběhlo v rámci roku české kultury v německy mluvících zemích v Českém centru v Berlíně scénické čtení hry Romana Sikory *Sestup a vzestup pana B.*

Scénickým čtením herců Hannah Schöder, Roberta Knorra a Henninga Bocherta a rozhovorem s českým dramatikem Romanem Sikorou pokračují Drama Panorama a České centrum ve festivalu „Kus: Česka“.

Před rokem vyhrál na tomto festivalu současné české dramatiky Roman Sikora cenu publika, nyní představil v Berlíně svou divadelní hru *Sestup a vzestup pana B.* Jeho protagonistu není spokojený

s malými úspěchy. Když už nemůže být nejmúspěšnějším bankéřem, chce se stát aspoň nejlepším bezdomovcem.

Z češtiny hru přeložila Barbora Schnelle, ve spolupráci s Henningem Bochertem, režie se ujal Eberhard Köhler

Organizátoři České centrum Berlín a Drama panorama: fórum pro překlady a divadlo děkují všem podporovatelům a partnerům: Česko-německý fond budoucnosti, DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, spolek autorů a dalších nositelů autorských práv, Praha, Česká republika, Felix Bloch Erben, nakladatelství pro divadlo, film a rádio, České literární centrum, Praha a také Česká republika a Ministerstvo kultury ČR.

Text hry je k dispozici v DILIA.

VYŠLA KNIHA ZUZANY AUGUSTOVÉ UMĚNÍ ŽIVOTU NEBEZPEČNÉ

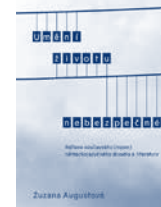
V úterý 9. dubna 2019 proběhla v přednáškovém sále Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR prezentace knihy Zuzany Augustové *Umění života nebezpečné*.

Kniha teatroložky a překladatelky Zuzany Augustové nazvaná *Umění života nebezpečné: Reflexe současného (nejen) německojazyčného divadla a literatury* je výběrem z jejích recenzí, článků a studií, které vznikaly pro různá periodika v průběhu posledních dvaceti let. Díky vyhraněnému tematickému zaměření autorky bylo možné texty uspořádat do čtyř logicky provázaných a sevřených oddílů. První z nich se věnuje především působení Pražského komorního divadla v Divadle Komedie a jeho progresivní dramaturgii, zaměřené na německojazyčné autory. Na recenzích různých inscenací je možné sledovat i vývoj režijní poetiky jednoho z nejvýraznějších současných režisérů, Dušana D. Pařízka. Druhý oddíl přibližuje vybrané ročníky z Pražského divadelního festivalu německého jazyka, ať už jde o inscenace významných režisérů (Marthaler, Pollesh, Hermanis, Hartmann) nebo para-divadelní dokumentární projekty skupin jako Rimini Protokoll nebo She She Pop. Ve třetím oddílu se prostřednictvím autorčiných recenzí a studií seznámíme s osobnostmi (jak autory, tak režiséry či herci) vídeňské divadelní scény na přelomu milénia. Často se zde popisují inscenace her autorů jako Jelinek, Bernhard, Schimmelpfennig nebo Handke, které si později našly cestu i na česká jeviště. Poslední oddíl se věnuje primárně literatuře, nicméně

je s divadlem úzce spjatý, protože se zabývá především prozaickým dílem autorů, kteří píšou i pro divadlo, jako například Thomas Bernhard, Friedrich Dürrenmatt, Peter Handke či Elfriede Jelinek.

Doc. PhDr. Zuzana Augustová, Ph.D., teatroložka a překladatelka, specializuje se na divadlo a drama německé jazykové oblasti a na české divadlo a drama. Vyučovala na FF UK v Praze, na Vídeňské univerzitě a na DAMU. Nyní je členkou Týmu pro výzkum moderního českého divadla v ÚČL AV ČR a docentkou na Katedře germanistiky a slavistiky FF ZČU v Plzni. Je autorkou monografie o Thomasi Bernhardovi, kniha věnovaná poválečné rakouské experimentální dramatice vyjde letos v nakladatelstvích Academia a NAMU. Za literární překlady obdržela Překladatelskou prémii 2013 Rakouského ministerstva školství, umění a kultury a Tvůrčí ocenění Obce překladatelů za rok 2016.

Knihu v roce 2018 vydal TRANSTEATRAL a Ústav pro českou literaturu AV ČR za finanční podpory Hlavního města Prahy, Nadace Český literární fond a Katedry germanistiky a slavistiky Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

HE

MILAN KUNDERA OSLAVIL 90 LET

Jeden z nejpřednějších českých spisovatelů oslavil 1. dubna 2019 90. narozeniny. Dramatik, prozaik, esejista i překladatel je coby osobnost českou společností přijímán možná poněkud ambivalentně, jeho dílo je však bezesporu fenoménem nejen tuzemské, ale i světové literatury 20. století.

Milan Kundera vystudoval brněnské gymnázium, na které navázal studiem literární vědy a estetiky na Univerzitě Karlově a následně režii a scénáristikou na pražské FAMU. Svých úplných literární začátků se sám zřekl a za své první dílo tedy označuje sbírku povídek *Směšné lásky*. Dílo, které jej ovšem natrvalo zapsalo mezi špičku českých spisovatelů tehdejší doby a zároveň mu přineslo velké problémy s režimem, ústící postupně až v autorovu emigraci v roce 1975, byl román *Žert* z roku 1967. Posledním románem Milana Kundery, který napsal ve své mateřštině, byla *Nesmrtelnost*, v Česku vydaná v roce 1993. Od té doby spisovatel píše díla pouze francouzsky a k českým překladům svolení nedává (což se vztahuje také na adaptace jeho románů a novel). Někteří díla na své oficiální (neexilové) české vydání čekala ještě donedávna, například *Nesnesitelná lehkost bytí* či *Kniha smíchu a zapomnění*, které vyšly v roce 2006 a 2017.

Milan Kundera již mnoho let téměř nevystupuje na veřejnosti a žije tak v souladu se svým přesvědčením, že román by měl být samostatně vnímaným celkem, nezatiženým interpretacemi vycházejícími z autorových osudů a osobních peripetií, které dle jeho mínění často překrývají významy díla samotného. V duchu Flaubertovy myšlenky, že romanopisec by měl zmizet za svým dílem, jsme si tedy jeho jubileum připomněli především jeho dílem.

Český rozhlas například odvysílal nezkrácenou četbu na pokračování románu *Nesmrtelnost*. Další četby z jeho děl, například *Doktor Havel po dvaceti letech*, byly také k dispozici k poslechu online vždy sedm dní po jejich odvysílání. Česká televize připomněla autorovu divadelní tvorbu vysíláním záznamu inscenace *Ptákovina* v podání Činoherního klubu.

ZEMŘEL VÝZNAMNÝ ČESKÝ REŽISÉR VÁCLAV VORLÍČEK

Dne 5. února zemřel ve věku 88 let významný český režisér a scénárista, pan Václav Vorlíček, autor legendárních *Tří oříšků pro Popelku*, seriálu *Arabela, Létající Čestmír*, komedií *Což takhle dát si špenát?*, *Jak utopit doktora Mráčka* a řady dalších.

Václav Vorlíček se narodil 3. června 1930. V letech 1951–1956 studoval režii na FAMU. Po ukončení studií nastoupil jako asistent režie do Filmového studia Barrandov. Jeho prvním samostatným filmem byl dětský barevný snímek *Případ Lupínek*.

Václav Vorlíček spolupracoval na svých filmech nejčastěji s Milošem Macourkem. Do širokého povědomí vstoupili roku 1966 komedií *Kdo chce zabít Jessii?*, kde s filmem propojili kresby Káji Saudka. Film byl nadšeně přijat i na zahraničních festivalech, na kterých byly poté s úspěchem přijímány další filmy Václava Vorlíčka, *Pane, vy jste vdova!* či *Dívka na koštěti*.

Důležitou složkou Vorlíčkovy režisérské práce byly i televizní projekty. Z původních televizních inscenací jmenujme např. *Přikázaný směr jízdy* nebo inscenaci *Vychovatel*.

Neodmyslitelnou součástí tvorby Václava Vorlíčka byly pohádky. *Princ a Večernice*, *Jak se budí princezny*, *Rumburak*, *Pták Ohnivák*, *Jezerní královna*, a především již zmiňované *Tři oříšky pro Popelku*.

Václav Vorlíček natočil 25 celovečerních filmů. V roce 2017 obdržel Cenu prezidenta MFF Karlovy Vary za přínos české kinematografii.

JB

ZEMŘEL ČESKÝ KAMERAMAN STANISLAV MILOTA

Dne 18. února zemřel ve věku 85 let významný český kameraman a jeden z prvních signatářů Charty 77, pan Stanislav Milota.

Stanislav Milota se narodil 9. března 1933 v Praze na Žižkově. Od patnácti let působil jako osvětlovač, ostříč a asistent kamery ve Filmovém studiu Barrandov, kde se vyučil filmovým laborantem. Jako asistent kameramana spolupracoval například s kameramany Ferdinandem Pečenkou a Jaromírem Holpuchem.

Jako hlavní kameraman debutoval v roce 1963 filmem Jana Procházky a Ivo Nováka *Na laně*. Za vrchol jeho tvorby je považován film *Spalovač mrtvol*, stěžejní dílo československé kinematografie, kde Milota využil nestandardních záběrů a použitím černobílého materiálu dokreslil atmosféru filmu. Režisér filmu Juraj Herz i kameraman Stanislav Milota získali za tento film několik ocenění včetně mezinárodních.

V srpnu 1968 nasnímal Stanislav Milota záběry z okupace Prahy, z nichž Ewald Schorm sestříhal středometrážní esej *Zmatek*. V lednu 1969 za podpory tehdejšího ředitele Filmového studia Barrandova Vlastimila Harnacha zdokumentoval atmosféru pohřbu Jana Palacha v devítiminutové tryzně *Jan 69*.

Byl jedním z prvních, kteří byli v rámci prověrek propuštěni z FSB, jako důvod byla uvedena ztráta důvěry, neboť natočením uvedených materiálů narušil socialistický společenský řád. V roce 1977 byl se svou ženou, herečkou Vlastou Chramostovou, jedním z prvních signatářů Charty 77. Společně se svou ženou, která měla také oficiální zákaz veřejného vystupování, se podílel na zrození fenoménu

bytového divadla, jehož dvě inscenace *Play Macbeth* a *Dávno, dávno již tomu-Zpráva o pohřbívání v Čechách* zaznamenal na filmový materiál.

Po zvolení Václava Havla prezidentem republiky v prosinci 1989 pracoval jako vedoucí jeho sekretariátu. V letech 1994–1996 byl členem Rady Státního fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie, v letech 1997–2001 byl členem Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

Od roku 2001 je držitelem Ceny Františka Kriegla, která je udělována Nadací Charty 77 za mimořádné zásluhy v boji za lidská práva a občanské svobody, národní nezávislost, suverenitu a demokracii. Dále nositelem Čestné medaile TGM, v roce 2016 obdržel Stanislav Milota Českého lva za svůj dlouholetý umělecký přínos českému filmu.

NČ

ROZHOVOR

ROZHOVOR S ČERSTVOU DRŽITELKOU CENY MAGNESIA LITERA, RADKOU DENEMARKOVOU

Děj vaší nejnovější knihy *Hodiny z olova*, za kterou jste obdržela cenu Magnesia litera, se odehrává také v Číně. Inspirovaly vás k napsání této knihy vaše pobyty v této zemi, nebo jste si řekla, že napíšete román o poměrech v Číně a teprve poté jste tam vycestovala?

Kniha se jmenuje *Hodiny z olova*, protože každá z postav zažije drama. Román je sice psaný z perspektivy mých zážitků v Číně, ale je o nás. Co nám hrozí, jaké nebezpečí, které si ani nedokážeme představit. Knihu jsem začala psát na jaře 2013 po první návštěvě Číny. Musela jsem ji napsat, protože jsem pochopila, že žiju v době, kdy se něco podstatného láme a mění a nevím co. Pode mnou tektonické posuny půdy, ale jak se jmenuje to „něco“, co se děje v Číně a co celý svět nepřiznaně obdivuje. V Číně se políbilo to nejhorší z komunismu a nejhorší z kapitalismu, což funguje hospodářsky, a ještě nemá jméno. Ale co dělá ekonomický pragmatismus s lidskou duší a jak navrátit do jazyka slovo humanismus. Svět novou podobu totalitarismu obdivuje bezmezně a my potřebujeme

foto © Milan Malíček

novou řeč. Odjela jsem do Číny a téma si mě našlo v době, kdy staré vzorce Evropy končí a stabilitu přinášejí nacionalistické státy. Čína se stmeluje a Evropa se trhá. Na slovo solidarita se zapomíná a střídají se cykly bésnění a obnov. Do Číny jsem se vrátila v letech 2015 a 2016, kdy jsem se ještě vrátit mohla a kdy jsem se sprátelila s lidmi kolem disidentského sborníku DanDu šéfredaktora Xu Zhiyuana, kteří navazují na práci Václava Havla v daleko těžších podmínkách. Hluboce jsem se před nimi styděla, protože i politici mé země tvrdili, že brutální Čína je stabilizovaná a harmonická společnost. Jako bych bruslila a slyšela, jak mi pod nohama led praská a kry v dále sténají a starý cyklus končí a svět se točí ve vířivce cenzury a autocenzury. Měl to být svěbytný cestopis duše Evropy a duše části Asie mojí doby. Čína je nejasný a nesdělitelný sen. Čína je hluboce existenciální a osobní zkušenost a píšu o otázkách, kterým se nikdo nevyhne, a o hrůzách s nadějí, že obrysy hrůz vyburcují vůli jim čelit. Měla jsem po celá ta léta pocit, že nepíšu román, ale stavím katedrálu. Ptala jsem se, čeho jsem tu svědkem a o jaký druh

manipulací se dnes jedná, aby byl román jak konkrétním realismem, tak vylouhouvanou abstrakcí, aby měl jako čínské písmo výrazně symbolický charakter. Osudy Evropanů, které sleduji v Číně, jsou osudy Evropy. Román je o krizi středního věku a syndromu vyhoření několika lidí a několika zemí.

Téměř žádná lidská postava v románu *Hodiny z olova* nemá jméno, jen přiřazenou jakousi roli – Spisovatelka, Diplomat, Přítel... Co vás k tomu vedlo?

Kaligrafické znaky, které jsou uvnitř knihy, ukazují, že existují pojmy, pro které nemáme adekvátní překlad. Překládají se po staletí různými způsoby – ctnost, integrita, duše mimo tělo, duše v těle a tak dále – a odrážejí mentalitu čínského prostoru. Do románu *Hodiny z olova* prorostla všechna důležitá témata naší doby, je to text bilanční. V globalizovaném světě všechno souvisí se vším, nikdo neunikne. Znaky na obalu knihy znamenají smrt a život. Na zadní straně je v čínštině citát z Konfucia: Spěje-li stát či rodina k prosperitě, musí tu být nějaká příznivá znamení. Spěje-li stát či rodina k záhubě, musí tu být nějaká neblahá znamení. Kniha propátrává provokativní „znamení“, která visí ve vzduchu, je o chorobách naší doby. Nepíšu aktuality, kniha má mýtický rozměr, jména hlavních postav nejsou důležitá, jen by odváděla pozornost. Psala jsem o Číně, ale je to především o nás, o Evropanech. Každému tématu dávám ve svých románech vlastní, nový jazyk – což si každé téma zaslouhuje. Psaní je boj o jazyk. Na první pohled je to jazyk jednoduchý, ve skutečnosti rafinovaný, komplikovaný. Tak jako kaligrafie. Jako bych tuto knihu nepsala, ale malovala kaligrafickým štětcem. V Číně jsem se během několik let dostala pod

lživý povrch, získávala důvěru, sprátelila se s tamními disidenty, prodírala se k pravdě, jakkoliv bolestné. Tím, že jsem cestovala po Číně, poznala jsem její různé tváře – včetně nových podob brutality, policejního státu, kontroly, diktatury. Pak jsem se vracela do Evropy, kde sílily hlasy primitivních populistů a v Čechách linie Česko-čínských přátelských vztahů, která znamená, že jsme jejich satelitním státem. Všichni skrytě obdivují jen hospodářský růst a ekonomický pragmatismus, protože demokracii zredukovali na byznys. Tvrdí, že Čína je harmonická, stabilizovaná společnost. Ve skutečnosti jde o brutální policejní stát. A já se rozhodla, že pravdu prosvětlim románovou formou. Popíšu, co se děje, v jaké době žijeme, choroby té doby, abych varovala před nebezpečími, které nám hrozí. Abychom se vzepřeli včas, abychom viděli, co je v záce: Otevřená demokracie, lidská práva, humanismus, svoboda projevu... Nutná je solidarita, a hlavně jiná vize než jen společný trh. Já už věřím pouze románu, nevěřím politickým či historickým konstruktům. O této době může říct pravdu jen román, mapuje nejen politicko-společenskou rovinu, ale co je důležité pro vás i pro mě, rovinu intimní, kam patří vztahy, vnitřní život, duše... Všichni lidé na světě mají společnou starost: Co dělat se svým životem, jak se srovnat se svými lidskými, existenčními, mravními a občanskými dilematy a jak je nést. Neviditelná ruka trhu nevyřeší vše. Neviditelná ruka trhu opravdu žádá, aby společnost dětinstěla.

Cen Magnesia litera máte na svém kontě více, mimo jiné i za překlad knihy *Rozhoupaný dech* autorky Herty Müllerové. Je pro vás těžší psát vlastní tvorbu, nebo překládat dílo jiného zahraničního autora?

Psaní. A nesrovnatelně! Překládám v prolukách mezi psaním vlastních knih, z nichž jsem vnitřně poničená. Je to forma odpočinku. Když píšete, riskujete všechno. Máte prázdný papír. Při překládání je text hotový, jen mu šijete na míru český kabát. Spisovatelka ve mně, kterou načas uspím, se právem vzteká, proč překladatelka v témže těle někomu cizímu daruje „její“ jazyk. Překládám s nasazením tak, jak chci, aby ostatní překládali mé knihy, týká se to už třiceti jazyků. Mým snem je, aby mne překládali spisovatelé a spisovatelky. Je to pořád dokola. V každém oboru. Důležití jsou tvůrčí lidé, kteří se nebojí riskovat. Vycítí i energii textu, vidí do kuchyně, mají úctu ke slovu a cílovému jazyku. Výhodou je, že překládám autory, které jsem si buď sama vybrala, nebo ty, kde cítím napojení, autor mne vzrušuje prací s jazykem nebo novým přístupem k tématu. Pokud ono jemné napojení na svět autora chybí, nebudu ho překládat, nemůže nikdy vzniknout dobrý překlad (a že jsem četla mnohé, jazykově výtečné překlady, ale byly o něčem jiném než originál). Po těch zkušenostech mne čistě filologický přístup překladatelů děsí, nemá daleko k fachidiotismu. A také ne všichni přece mají stejnou empatii, smysl pro humor, ironii, cit pro všechna sklepení jazyka... Postup je obdobný: přečtu vše od daného autora, abych věděla, v kterém bodě se nachází daný text a proč jsou upřednostňována určitá slova. Autora chci poznat osobně, jeho životní prostor, vnímání života, světa i to, co v textech zakrývá, se všemi se už za ta léta přátelím. Potom je nutné na text zapomenout. A poté začne ožívat v mém jazyce, naslouchám

jeho dechu. Dech textu je zásadní. Věty každé knihy vyžadují odlišný přístup. Například u Michaela Stavariče je zásadní celek a jeho rytmus, jako bych se nad větami vznášela, celek ohledávala z výšky. Výhodou bylo, že jsem mohla výsledek konzultovat, protože Stavarič umí výtečně česky. Před vlastní prací jsem chodila na dlouhé procházky, v onom rytmu pak překládala. U Herty Müllerové je nutné se naopak zklidnit, odpojit od okolního světa, zakutat se do každé věty jako do škeble, pečlivě hlídat obrazy, které bují z výchozích vět, aby tytéž vyrůstaly i v cílovém jazyce. Svým překladatelům také zdůrazňuji, že se pohybujeme v různých jazycích, a tedy v různých myšlenkových systémech a nejde vůbec o doslovný překlad. Výsledné vyznění textu musí být stejné.

Setkala jste se někdy se zneužitím vašich autorských práv? Pokud ano, jak jste se bránila?

S elementárním nepochopením umění bojujete neustále. Proto jsou nezastupitelní důkladní znalci autorského práva a literární a divadelní agentury, kteří citlivě autory a autorky chrání před „žraloky“ tržního myšlení. Nebezpečné jsou obzvláště filmové přepisy, protože v literatuře hraje podstatnou roli jazyk a jeho atmosféra, ve filmu naopak často zjednodušená a ohlodaná kostra jediné interpretace, už jednou jsem se před lety těžce vyvažovala z prodeje práv románu *Peníze od Hitlera*. Jsou autoři, kteří prodají práva na knihu, a další osud je nezajímá. U mě je vazba na mé knihy niterná, postavy bráním, jejich příběh vyžaduje risk i ve filmové řeči, ne zglajchšaltování pro davy. Masa mě nezajímá, zajímá mě citlivý, kultivovaný, inteligentní čtenář. I divák.

RADKA DENEMARKOVÁ

Spisovatelka, literární historička, scenáristka, překladatelka, dramaturgyně. Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (germanistika a bohemistika), roku 1997 získala doktorát (dizertační práce z literární teorie: *Sémiotická problematika dramatisací. Intersémiotický překlad na příkladech českých dramatisací 20. století. Problém intertextuality*); v roce 2007 pobývala na tvůrčím stipendiu ve Wiesbadenu, v roce 2008 v Berlíně, v roce 2010 v rakouském Grazu, v roce 2011 na ostrově Usedom (hotel Ahlbecker Hof, součást Ceny německých literárních kritiků), v roce 2015 v Krems an der Donau. Jako jediná z českých autorů získala celkem čtyřikrát prestižní cenu Magnesia Litera, a to ve třech kategoriích (próza, publicistika, překlad) a jako Kniha roku.

Působila jako vědecká pracovnice Ústavu pro českou literaturu Akademie věd ČR, též jako lektorka a dramaturgyně v pražském Divadle Na zábradlí, externě vyučovala (2009–2014) tvůrčí psaní na Literární akademii Josefa Škvoreckého, od roku 2004 spisovatelka na volné noze. Publikovala monografii divadelního a filmového režiséra Evalda Schorma *Sám sobě nepřitelem* (1998), redigovala sborník *Zlatá šedesátá* (2000), je autorkou studie *Ohlédnutí za Milenou Honzиковou (Dopis zmizelému, Torst, 2003)*, románů *A já pořád kdo to tuče* (Petrov, 2005), *Peníze od Hitlera* (Host, 2006), rozsáhlého dokumentárního románu *Smrt, nebudeš se báti aneb Příběh Petra Lébla* (Host, 2008), dvojrománu *Kobold. Přebytky něhy. Přebytky lidí* (Host, 2011), románu *Příspěvek k dějinám radosti* (Host, 2014); románu

Hodiny z olova (Host, 2018, Magnesia Litera Kniha roku); v roce 2010 uvedlo pražské Švandovo divadlo dramatisaci románu *Peníze od Hitlera*, v témže roce měla v Divadle Na zábradlí světovou premiéru její divadelní hra *Spací vady* (knižně Akropolis, 2012); je spoluautorkou scénáře k celovečernímu filmu *MÝ2* (knižně Mladá fronta, 2014); překládá z němčiny studie, divadelní hry (Bertolt Brecht, Elizabeth Hauptmannová, Roland Schimmelpfennig, David Gieselmann, Fritz Kater, Thomas Bernhard, Franz Xaver Kroetz ad.), prózu (Michael Stavarič, Josef Hasslinger, Herta Müller, Ilija Trojanow ad.); scenáristicky se podílela na televizních dokumentech o významných osobnostech; články, recenze a studie publikuje česky například v Souvislostech, Tvaru, České literatuře, Hospodářských novinách, Lidových novinách, Respektu a německy v Die Weltu (např. soubor esejů *Das seelenlose Land*, 2010). Nominována byla na Cenu Alfréda Radoka 2003 za dramaturgický počín uvedení *Náměstí hrdinů* Thomase Bernharda, v roce 2007 získal její román *Peníze od Hitlera* cenu Magnesia Litera za nejlepší prózu roku, polské vydání bylo nominováno na cenu Angelus (2009), za německé obdržela cenu literárních kritiků Usedomskou literární cenu (Usedomer Literaturpreis 2011, laudatio: Hellmuth Karasek) a Cenu Georga Dehia (Georg-Dehio-Buchpreis 2012: laudatio: Andreas Kossert), nominována na švédskou cenu ve Stockholmu 2017 (short-list International Writers' Stage at Kulturhuset Stadsteatern); románová monografie *Smrt, nebudeš se báti aneb Příběh Petra Lébla* byla v roce 2009 oceněna cenou Magnesia Litera za nejlepší publicistickou knihu roku a byla nominována na Cenu Josefa Škvoreckého; za překlad

Rozhoupaného dechu (Atemschaukel) nositelky Nobelovy ceny Herty Müllerové získala v roce 2011 cenu Magnesia Litera za překlad roku, dvojromán *Kobold* byl nominován na Cenu Josefa Škvoreckého, román *Příspěvek k dějinám radosti* na cenu Česká kniha 2015; její texty byly dosud přeloženy do 22 jazyků; spolupracuje s čínským disidentem a spisovatelem Xu Zhiyuanem a německým filozofem Wolframem Tschiche (politické vzdělávání studentů středních škol v Německu); každý rok vede tvůrčí psaní pro děti z dětských domovů v rámci festivalu *OUT OF HOME*; byla opakovaně hostem literárních festivalů a knižních veletrhů v Německu (Lipsko, Frankfurt nad Mohanem, Berlín, Hamburk, Stuttgart, Bayreuth), USA (New York), Švýcarsku (Curych, Basilej), Rakousku (Vídeň, Linec, Graz), Nizozemí (Rotterdam), Maďarsku, Kanadě, Rusku, Francii, Belgii, Číně, Kolumbii a mnoha dalších zemích. Grazer Stadtschreiberin 2017/2018. Projev pro UNESCO říjen 2018. Má syna Jana (1995) a dceru Ester (2000). Žije v Praze.

Oficiální webové stránky: www.denemarkova.eu

foto © Tobias Böhm

PERSPEKTIVY DILIA

PERSPEKTIVY DILIA – KOLEKTIVNÍ SPRÁVA

Tato kapitola se mi nepíše lehkou, protože, jednoduše řečeno, perspektivy v oblasti kolektivní správy nestojí za nic.

O tom jsem již referoval na letošní valné hromadě a znovu si dovoluji připomenout, že od 20. dubna 2017 platí hutná novela autorského zákona pod č. 102/2017 Sb., do které byla inkorporována Směrnice EU o kolektivní správě. Kromě jiného je důsledkem novely autorského zákona nový způsob stanovení a vůbec pojetí sazebníků odměn v kolektivní správě. Novela autorského zákona tak přinesla administrativně náročný proces, jímž musí projít kolektivní správce od podaného návrhu sazebníku, přes zprostředkovatele až do případné soudní žaloby. To vše za předpokladu, že tzv. zúčastněná osoba s návrhem sazebníku nesouhlasí. Je jasné, že zúčastněnými osobami jsou ti, kteří mají platit, pokud se přihlásí. A toto celé martyrium vskutku nejde vyřídit rychlou cestou.

Není účelem tohoto článku vás podrobně seznamovat s celkovou právní konstrukcí sjednávání sazebníků odměn. Pouze vás chci upozornit na to, co se v tomto roce může, ale nemusí stát. Nejzapeklitějším

problémem je sjednávání sazebníku odměn s kabelovými televizemi a satelitními operátory (jde o přenos rozhlasového a televizního vysílání). Toto zatím neúspěšné dohadování, které zřejmě skončí u soudu, může v roce 2019 i v letech dalších přinést v inkasu od kabelových televizí a satelitních operátorů jeho snížení v celkové roční výši cirká 26 milionů korun českých, a to není malá částka. Obdobně obtížné, byť ne tak dramatické, je vyjednávání o licencování provozování rozhlasového a televizního vysílání (jde o restaurace, veřejné provozovny a hotelové pokoje), které za DILIA vede OSA, jež pro nás i provádí vlastní výběr těchto odměn. Jde o 25 milionů korun českých ročně.

Zbrusu novou záležitostí je licencování vznikající Národní digitální knihovny. Tam je sazebník platný, Národní knihovna ČR jej sice akceptovala, ale odmítá podepsat hromadnou smlouvu a zaplatit odměnu, protože nemá dobrozdání MK ČR a především rozhodnutí MK ČR o rozpočtovém opatření vůči Národní knihovně, kterým by byl povýšen rozpočet Národní knihovny o 8.505.000 Kč, což je výše roční licenční odměny pro DILIA. Pro přesnost nutno podotknout, že výše licenční odměny pro kolektivního správce OOA-S, která zastupuje nositele práv k dílům výtvarným, má činit za tento rok 1.995.000 Kč. Jelikož platný sazebník má progresivní charakter, v příštím roce, tedy v roce 2020, by měla DILIA pro autory děl slovesných již inkasovat 17.503.000 Kč a OOA-S 4.105.000,-. Vše však záleží na rozhodnutí, respektive stanovisku MK ČR, jak popsáno výše.

Odměny, které mají charakter náhradních odměn a jejichž výše je stanovena naštěstí vyhláškou MK ČR, by měly zůstat cirká ve stejné výši. Jde především o náhradní odměny za dovoz a prodej nenahradných nosičů a přístrojů sloužících k rozmnožování včetně kopírovacích zařízení, odměny vybírané z provozu kopírovacích zařízení,

náhradní odměny za půjčování slovesných děl ve veřejných knihovnách a o licenční odměny od Českého rozhlasu.

Uvedené pesimismy se netýkají agenturní části DILIA, která by měla inkasovat odměny ve výších jako doposud.

Pokud půjdeme pryč od ekonomické stránky věci, nemůžeme si nevšimnout toho, že v poslanecké sněmovně byly nedávno podány dva pozměňovací návrhy ohledně autorského zákona. První podali tři poslanci ANO ve věci provozování rozhlasového a televizního vysílání, který má přinést zproštění placení odměn z provozování rozhlasového a televizního vysílání tam, kde toto provozování nemá hospodářský význam, druhý návrh pak podali poslanci z České pirátské strany, kteří rovnou navrhli, aby se zrušili náhradní odměny, plynoucí z dovozu a prodeje „prázdných“ nosičů a přístrojů sloužících k rozmnožování. Kdyby byl tento návrh přijat, přijde DILIA ve svém inkasu o cirka 30 milionů korun českých.

Pokud budete mít zájem o další čísla a analýzy, najdete je na webových stránkách DILIA pod adresou www.dilia.cz.

Jiří Srstka

GRANTY A CENY DILIA

PLAKETY DILIA

12. června 2019 udělila Dozorčí rada DILIA autorům za celoživotní dílo Plakety DILIA. Prostřednictvím Plaket chce Dozorčí rada ocenit umělce za jejich celoživotní umělecké tvůrčí počiny a aktivní činnost v kulturní oblasti. Z rukou předsedy Dozorčí rady Vadima Petrova převzali letos ocenění český a evropský patentový zástupce **Ing. Karel Čada**, sólista Opery Národního divadla a vedoucí katedry zpěvu a operní režie na HAMU v Praze **prof. MGA. Ivan Kusnjer**, literární redaktorka a překladatelka z italštiny a francouzštiny **Drahoslava Janderová** a dirigent a korepetitor baletu a hudební skladatel **Sergej Poluektov**.

Všem oceněným gratulujeme!

Ing. Karel Čada, Ph.D., český a evropský patentový zástupce se narodil 23. ledna 1946 v Žamberku. V roce 1969 ukončil studium na Fakultě strojního inženýrství ČVUT v Praze a za čtyři roky pokračoval ve studiu Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vysokou školu ekonomickou v Praze studoval v letech 2005 až 2009 a zde získal titul Ph.D. V roce 2016 na VŠE habilitoval v oboru „Obchodní právo“. V roce 1994 absolvoval studijní pobyt na JAICA v Tokiu zaměřený na Průmyslově právní ochranu a v roce 2000 studijní pobyt v rámci

International visitor program ve Washingtonu věnující se Ochráně intelektuálního vlastnictví.

Vedl českou delegaci na diplomatických konferencích o ochraně průmyslového vlastnictví, na Správní radě Evropské patentové organizace (v letech 2002–2009) a Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (v letech 2004–2009). Pracoval ve společnosti Teplotechna (1971–1990) jako vedoucí patentového oddělení, ve Federálním úřadě pro vynálezy a Úřadě průmyslového vlastnictví (1990–2009) jako náměstek předsedy a předseda úřadu. Nyní pracuje v Advokátní a patentové kanceláři Čermák a spol. Je autorem asi deseti publikací z oblasti ochrany průmyslového vlastnictví a u řady dalších odborných publikací je spoluautorem. Přednáší na Metropolitní univerzitě v Praze o.p.s. a Vysoké škole ekonomické v Praze.

Prof. MGA. Ivan Kusnjer, sólista Opery Národního divadla a vedoucí katedry zpěvu a operní režie na HAMU v Praze absolvoval Akademii múzických umění v Praze u Teodora Šrubaře. Dále absolvoval mistrovský pěvecký kurz v Accademia Chigiana v Sieně a studijní pobyt v milánské La Scale. První profesionální zkušenosti získával v angažmá v Ostravě a v Brně. Od roku 1982 do současnosti je sólistou opery Národního divadla. Je držitelem mnoha uměleckých ocenění, zejména trojnásobným držitelem prestižní Ceny Thálie. Získal je za role Tonia v Leoncavallových *Komediantech* (1994), Krále Jiřího v *Osmi písních pro šilného krále* P. M. Daviese (1997) a Voka Vítkovice ve Smetanově *Čertově stěně* (2001). Jeho repertoár zahrnuje více než šedesát operních rolí, na dvacet kantát a oratorií a čtrnáct písňových cyklů. Účinkoval na předních operních scénách a koncertních pódiích v Evropě, Americe i na Středním a Dálném východě. Za

všechny jmenujme např. milánskou La Scalu, newyorskou Carnegie Hall, Opéra Comique v Paříži, La Fenice v Benátkách, vídeňskou Staatsoper, La Monnaie v Bruselu, berlínskou Staatsoper, Théâtre du Châtelet a Opéra Comique v Paříži, operu ve Frankfurtu nad Mohanem, Operu Reykjavík, Tel Aviv, Royal Albert Hall a Barbican Hall v Londýně, Teatro Real Madrid, Santory Hall v Tokiu, dále operní domy v Hongkongu, Sao Paulu atd. Proslavil se jako jeden z nejkvalitnějších interpretů Orffových *Carmina burana*. Celá řada jeho výkonů je zaznamenána na mnoha snímcích, vydaných společnostmi Decca, Chandos, Orfeo, Naxos, Deutsche Grammophon, Panton a Supraphon. Podílel se na operních nahrávkách, které byly dvakrát nominovány na Cenu Grammy.

Od roku 1996 pedagogicky působí na hudební fakultě AMU v Praze, kde byl jmenován profesorem a vede katedru zpěvu a operní režie. V roce 1998 spolu s manželkou založili Nadační fond Fatum na podporu rodin předčasně zesnulých hudebních umělců.

Je členem správních rad Pražského jara a Nadace Antonína Dvořáka.

Drahoslava Janderová, literární redaktorka a překladatelka z italštiny a francouzštiny. Vystudovala tlumočnictví a překladatelství na Univerzitě 17. listopadu v Praze. V letech 1969–89 se věnovala překladatelské činnosti ve svobodném povolání, spolupracovala zejména s revuí Světová literatura, publikovala řadu doslovů, článků a studií o italské a francouzské literatuře. Od 2. poloviny 70. let se podílela spolu se svým manželem Sergejem Machoninem na vydávání samizdatové literatury. V letech 1990–95 pracovala v redakci Literárních novin, v letech 1996–2006 působila jako redaktorka v nakladatelství

Academia v Praze. Z francouzské literatury překládá zejména uměleckou prózu 19. a 20. století (např. Honoré de Balzac, George Sandová, Romain Gary a další), z italské literatury se soustřeďuje především na dílo prozaika Prima Leviho. Z obou jazyků překládá také odborné publikace výtvarného zaměření.

Sergej Poluektov, dirigent a korepetitor baletu a hudební skladatel se narodil v Biškeku v Kirgizstánu. Studoval hru na klavír, dirigování a kompozici na různých hudebních školách v Moskvě, Petrohradě a Saratově. Jako skladatel vystudoval také vysokou školu. Absolvoval na Státním institutu umění v rodném Biškeku v roce 1983, kde byl do roku 1990 korepetitorem baletu. Dále působil jako korepetitor baletu Velkého divadla v Moskvě. Od roku 1993 žije v Praze a působí jako dirigent a korepetitor baletu v Národním divadle v Praze. Na svém kontě má balety *Labutí jezero*, *Giselle*, *Zkrocení zlé ženy*, *Raymonda*, *Louskáček*, *Šípková Růženka*, *Oněgin*, *Romeo a Julie*, *La Sylphide / Napoli*, *La Bayadere*, *Sněhová královna*, *Marná opatrnost* a další. Je autorem hudební režie a orchestrálního aranžmá Verdiho opery *La Traviata* pro balet *Dáma s kaméliemi*. Po několik let je tento titul uváděn v Divadle opery a baletu v Sofii, kde DILIA pana Poluektova zastupuje.

18 GRANTY A CENY

VYHLÁŠENÍ CEN MAGNESIA LITERA 2018

Nejznámější česká literární cena, udělovaná sdružením Litera od roku 2002, už zná i vítěze všech kategorií za rok 2018. Nejdůležitějším úkolem výročních knižních cen Magnesia Litera je propagovat kvalitní literaturu a dobré knihy, a to bez omezení a bez ohledu na žánry. Ocenění, rozvržené do jedenácti kategorií, se snaží obsáhnout veškerou domácí knižní produkci. Porotu k jednotlivým kategoriím delegují oborově příslušné obce a organizace. Aby se předešlo příliš úzké specializaci, vítěze v kategoriích Litera pro objev roku a Magnesia Litera – Kniha roku vybírá 300 oslovených lidí z knižní branže: od univerzitních badatelů až po knihovníky a knihkupce. Finanční odměna pro vítěze ocenění Kniha roku je 200.000 Kč. **Od roku 2013 DILIA podporuje příspěvkem 30.000 Kč jednu z důležitých kategorií – DILIA Litera pro objev roku, kterou porota letos udělila knize mladé autorky Anny Cimy *Probudím se na Šívuji*.**

Magnesia Litera 2018

Kniha roku

Radka Denemarková: *Hodiny z olova* (Host)

Litera za prózu

Pavla Horáková: *Teorie podivnosti* (Argo)

Moleskine Litera za poezii

Ivan Wernisch: *Pernambuco* (Druhé město)

foto © Magnesia Litera

Litera za publicistiku

Jacques Rupnik: *Střední Evropa je jako pták s očima vzadu* (Novela Bohemica)

Litera za knihu pro děti a mládež

Vendula Borůvková: *1918 aneb Jak jsem dal gól přes celé Československo* (Host)

Litera za naučnou literaturu

Jan Votýpka a kol.: *O parazitech a lidech* (Triton)

Litera za nakladatelský čin

Spisy Bohumila Hrabala 1–7 (Mladá fronta)

Litera za překladovou knihu

Morten A. Strøksnes: *Kniha o moři: Umění lovit ve čtyřech ročních obdobích na otevřeném moři z gumového člunu žraloka grónského* (Přeložila Jarka Vrbová, Argo)

DILIA Litera pro objev roku

Anna Cima: *Probudím se na Šibuji* (Paseka)

Magnesia Blog roku

Michaela Duffková: *Zápisník alkoholičky*

Kosmas Ceny čtenářů

Jakub Szántó: *Za oponou války. Zpravodajem nejen na Blízkém východě* (Argo)

VŽ

NEJKRÁSNĚJŠÍ KNIHA ROKU 2018

5. dubna proběhlo slavnostní předávání cen soutěže Nejkrásnější české knihy roku, kterou pořádá Ministerstvo kultury České republiky a Památník národního písemnictví. V letošním již 54. ročníku ocenila mezinárodní odborná porota celkem 33 publikací. Agentura DILIA zajistila licenci pro knihu **Puntá: zapomenutý hrdina českého komiksu** (1934–1942), která vyhrála kategorii za vynikající polygrafické zpracování. DILIA zajistila i licence k publikacím, které se dostaly do nejužších nominací. V kategorii Odborná literatura to byl titul **Václav Havel a film: Scénáře, analýzy a úvahy z let 1957–1989**, v kategorii Krásná literatura se do konečných nominací dostala publikace **Dracula** v překladu Tomáše Korbaře.

DOZORČÍ RADA DILIA PODPOŘILA VZNIK NOVÉ KNIHY EMILA HAKLA

Dozorčí rada DILIA se vzhledem k výjimečnosti díla rozhodla podpořit částkou 50.000 Kč vznik nové knihy Emila Hakla.

Anotace připravované knihy:

Ztracená pointa, event. Hlubková rekonstrukce (pracovní název)
Emil Hakl

Ústřední vypravěč románu je jediným zaměstnancem svého šéfa. Ten měl předtím několik úspěšných nakladatelství, ale kvůli problémům s distributorem nakonec zkrachoval. Teď má firmu (jejíž identita je zpočátku i hlavní postavě nejasná). Šéf jednoho dne přijde za nejasných okolností k těžkému úrazu. Žádá svého zaměstnance, jestli by mu díky svým konexím z minula nepomohl objasnit, co a proč se mu stalo. Ten odmítne.

V momentu, kdy se u vypravěče objeví epileptický záchvat (což je typické u lidí kolem padesátky) objeví ve fázi, kdy se vrací zpátky do reality, schopnosti vhledu do souvislostí, kterých by si jinak nevšiml. Tehdy ho poprvé napadne, jak a proč jeho šéf přišel k úrazu.

Děj je založen na jeho pravidelných, byť ne příliš častých záchvatech (které jsou samy o sobě literárně vděčné, málo probádané téma), při kterých vypravěč pokaždé, když se dává po atace do pořádku, víc a víc rozumí „průšvihů“ svého šéfa.

Až jednoho dne přijde na to, jak to bylo...

PŘEKLADATELSKÁ DÍLNA DILIA 2019 ZAHÁJENA

V letošním roce pořádá DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura již popatnácté překladatelskou dílnu. Workshop je určen začínajícím překladatelům, ať už z řad studentů filologických oborů, či naopak studentů divadelních škol a dalších, kteří mají dostatečné jazykové vybavení a zájem o divadelní texty.

Překladatelská dílna DILIA je v letošním roce zaměřena na oblast současné italsky psané dramatiky. Smyslem překladatelské dílny je přiblížit účastníkům problematiku překladu divadelního textu. Každý účastník během workshopu přeloží jednu divadelní hru. Účastníci budou pracovat pod vedením zkušených překladatelů a dramaturgů, s nimiž budou průběžně svou práci konzultovat. Na společných setkáních budou moci diskutovat průběh práce s ostatními účastníky dílny. Odbornými tutorkami jsou v letošním roce Alice Flemrová, Marina Feltlová a Tereza Siegllová.

KP

Na závěrečném večeru, který celý projekt uzavře, budou formou scénického čtení představeny všechny přeložené texty. Slavnostní zakončení Překladatelské dílny DILIA 2019 proběhne na podzim tohoto roku ve VILE Štvanice v režii Divadla LETÍ.

V rámci Překladatelské dílny DILIA 2019 budou přeloženy následující tituly:

Emanuele Aldrovandi: *Do boje! (Allarmi!)*

Stipendista: Ondřej Pazdírek

Tutorka: Marina Feltlová

Industria Indipendente: *Ukolébavka (Lullaby)*

Stipendistka: Sarah Baroni

Tutorka: Alice Flemrová

Pier Lorenzo Pisano: *Bratři (Fratelli)*

Stipendistka: Monika Štefková

Tutorka: Tereza Siegllová

Projekt vzniká za podpory Dozorčí rady DILIA a Fabulamundi – Playwriting Europe.

HE

CENÁM EVALDA SCHORMA VÉVODILY PŮVODNÍ HRY

7. června 2019 proběhlo ve Studiu Řetízek na pražské DAMU v rámci PQ Studia Pražského Quadriennale a projektu scénických skic 3D slavnostní předání Ceny Evalda Schorma. V letošním roce nebyla první cena udělena, na druhém místě se však umístily hned tři autor-ské texty studentů divadelních škol.

Cena Evalda Schorma za původní hru, dramaturgii či překlad hry (do češtiny dosud nepřeložené) je určena pro studenty a je spojena s finanční odměnou pro autora (nebo kolektiv). Cena je udělována každoročně na základě nominací, přičemž nominovat může jakákoli fyzická osoba, zejména však pedagogové a studenti výše uvedených škol a divadelní odborná veřejnost. Hlavním cílem je podpora a motivace mladých autorů a překladatelů v jejich autorské práci. Díla začínajících autorů se tak mohou dostat do širšího divadelního kontextu, než je samotná akademická půda. Cena Evalda Schorma se během své existence stala vedle Ceny Alfréda Radoka prestižním oceněním, uznávaným nejen v Čechách, ale i v zahraničí. „*Smyslem tohoto ocenění je podpořit mladé autory, ale také inspirovat studenty k vlastní autorské či překladatelské tvorbě pro divadlo. Díky těmto aktivitám objevila agentura DILIA řadu dnes již etablovaných dramatiků a překladatelů.*“ vysvětluje Zdeněk Harvánek, vedoucí Divadelního a Hudebního oddělení DILIA. Texty oceněné Cenou Evalda Schorma se doposud dočkaly více než 40 divadelních inscenací v profesionálních divadlech, např. v Národním divadle moravskoslezském Ostrava, Švandově divadle, Studiu Ypsilon, A Studiu Rubín, Městském divadle Zlín, Divadle Antonína Dvořáka v Příbrami, a 9 rozhlasových inscenací.

Letošní nominace na Cenu Evalda Schorma, kterou uděluje DILIA pravidelně již od roku 2001, ovládly především původní autorské hry, z nichž se do finále dostaly tři. DILIA se však rozhodla v tomto roce neudělit první a třetí místo. Druhé místo pak obsadili hned tři výherci: Tereza Agelová z brněnské JAMU se svou hrou *Jako ty, mami*, Tomáš Loužný z pražské DAMU se svou hrou *Náš domov* a Štěpán Vranešic z JAMU za původní hru *Indická princezna*. Všichni ocenění si odnesli též finanční ohodnocení. V rámci slavnostního večera proběhlo také scénické čtení poslední jmenované hry v podání studentů DAMU.

22 GRANTY A CENY

CENA EVALDA SCHORMA ZA ROK 2018

1. MÍSTO

nebylo uděleno

2. MÍSTO

Tereza Agelová (JAMU) za původní hru *Jako ty, mamí*

Tomáš Loužný (DAMU) za původní hru *Náš domov*

Štěpán Vranešic (JAMU) za původní hru *Indická princezna*

3. MÍSTO

nebylo uděleno

VŠEM OCENĚNÝM GRATULUJEME!

DIVADELNÍ GRANTY NA ROK 2019 UDĚLENY

Vyhlášení výsledků

Agentura DILIA pokračuje také tomto roce v podpoře mladých českých autorů a divadelníků. Letos jsme grantové řízení určené pro studenty vysokých uměleckých škol vypsalí již po osmnácté (viz www.dilia.cz/granty). Těší nás, že studenti projevují zájem o současnou dramaturgii, často navíc sami píšou hry, které mají perspektivu uvádění i v dalších divadlech. Vedle obliby scénických čtení, z nichž některá jsou součástí větších cyklů a velmi ambiciózních projektů, se studenti nebojí současnou

dramaturgii uvádět také jako regulérní inscenace, což je velmi povzbudivá tendence. Řada studentů navíc připravuje projekty nad rámec studijních povinností a snaží se hledat prostory pro realizaci mimo školní půdu.

V letošním grantovém řízení bylo podpořeno celkem 5 projektů:

Demokraciáda – inscenace původní české hry – DAMU Praha (15.000 Kč)

3jsou3 – inscenované čtení dramatických textů tří divadelních her – FPF Opava (10.000 Kč)

Salón původní tvorby 2019–26. ročník festivalu scénického čtení původní autorské tvorby – JAMU Brno (15.000 Kč)

Želví slzy – inscenace původní české pohádky – JAMU Brno (5.000 Kč)

David je debil – autorská inscenace – UPOL Olomouc (5.000 Kč)
Grantová komise rozdělila celkem 50.000 Kč.

GRATULUJEME!

MŠ

MŠ

CENA DILIA A ASOCIACE ČESKÝCH KAMERAMANŮ ZA CELOŽIVOTNÍ DÍLO

Cenu za celoživotní kameramanské dílo převzal 20. února 2019 v pražském kině Lucerna pan Miroslav Fojtík.

Kameraman Miroslav Fojtík (*27. 6. 1928) začínal svou dráhu kameramana v Krátkém filmu Praha, později v Československém armádním filmu. V padesátých letech zakotvil v Československé televizi, kde

strávil prakticky celý svůj profesní život, který věnoval dokumentu. Při své tvorbě spolupracoval s takovými režiséry, jako byli např. Jindřich Fairaizl, Jaroslav Šikl a Jan Špáta. Třebaže zachytil na filmový pás velkou řadu dnes již historických událostí, některé z těch, které považuje za zásadní, se nedochovaly (záběry z mexické olympiády, z okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy ze srpna 1968 apod.) Z dochovaných jmenujme např. *Žlutický kancionál* (1979), *Co tomu říkáte, pane Werichu* (1968), *Krajiny života Josefa Čapka* (1987) nebo *Pocta Komenskému* (1979). Filmy Miroslava Fojtíky byly vyznamenávány na tuzemských i zahraničních festivalech. Za mimořádnou kameramanskou práci mu bylo v roce 1968 uděleno Československou televizí vyznamenání za mimořádnou kameramanskou tvorbu.

Tato prestižní cena udělovaná Asociací českých kameramanů a spolkem DILIA byla udělena již po čtyřiadvacáté.

JT

OCENĚNÍ

FESTIVAL NOVÁ DRÁMA/NEW DRAMA 2019 MÁ VÍTĚZE

Ve čtvrtek 9. května 2019 skončil v Bratislavě patnáctý ročník festivalu Nová dráma/New Drama 2019. Součástí závěrečného ceremoniálu festivalu bylo předání festivalových ocenění a cen soutěže původních dramatických textů divadelních her ve slovenském a českém jazyce Dráma.

Na třetím místě se umístil A. s. Baske s textem *Strigy*. Druhé místo získal Ervín Hodulík s textem *Jánova maľba*. Odborná porota soutěže Dráma 2018 udělila první místo Kaje Kowalczukové za hru *63/64*. Cenu Činohry Slovenského národního divadla získal A. s. Baske za text *Strigy*. Tento rok byla poprvé udělena také Cena Divadla Jána Palárika v Trnavě Dušanovi Vicenovi za hru *Diagnóza dno*. Cena Rádia Devín nebyla udělena.

Během slavnostního večera byly uděleny také inscenační ceny. Cenu bratislavského diváka získala inscenace *Lúbim Ťa a dávaj si pozor* Divadla NUDE. Účastníci Semináře mladé kritiky, posluchači vysokých škol uměleckého a humanitního směru z Čech a Slovenska, udělili Cenu studentské poroty inscenaci *Znovuzjednotenie Kórei* Štátneho divadla Košice. Zvláštní cenu poroty si odnesly Iveta Ditte Jurčová a Katarína Caková za výtvarný koncept k inscenaci *Americký cisár* Štúdia 12 a Divadla Pôtoň. O hlavní ceně za nejlepší inscenaci festivalu

Grand Prix Nová dráma/New Drama 2019 rozhodovala mezinárodní odborná porota ve složení: divadelní kritička a prezidentka Mezinárodní asociace divadelních kritiků Margareta Sörenson ze Švédska, teatrolog Savas Patsalidis z Řecka a slovenský divadelní kritik Juraj Šebesta. Za nejlepší inscenaci festivalu porota označila inscenaci *Moral Insanity* Prešovského národního divadla.

CENY SOUTĚŽE DRÁMA 2018:

1. místo: Kaja Kowalczuková: *63/64*
2. místo: Ervín Hodulík: *Jánova maľba*
3. místo: A. s. Baske: *Strigy*

Cena Rádia Devín: neudělena

Cena Činohry Slovenského národního divadla: A. s. Baske: *Strigy*

Cena Divadla Jána Palárika v Trnavě: Dušan Vicen: *Diagnóza dno*

CENY FESTIVALU NOVÁ DRÁMA/NEW DRAMA 2019:**Grand Prix Nová dráma/New Drama**

Umberto Eco – Peter Brajerčík: Moral insanity

(režie: Júlia Rázusová)

Prešovské národné divadlo

Cena bratislavského diváka

Kolektív autoriek: Lúbim Ťa a dávaj si pozor

(režie: Veronika Malgot a Lýdia Ondrušová)

Divadlo NUDE, Bratislava

Cena studentské poroty

Joël Pommerat: Znovuzjednotenie Kórei

(režie: Júlia Rázusová)

Štátne divadlo Košice

Zvláštní cena poroty

Martin Pollack: Americký cisár

(režie: Iveta Ditte Jurčová)

Štúdio 12, Bratislava a Divadlo Pôtoň, Bátovce
Zátohy súťaže DRÁMA jsou Divadelný ústav, Činohra Slovenského národného divadla a Divadlo Jána Palárika v Trnavě. Partnerem súťaže je Rozhlas a televízia Slovenska – Rádio Devín.

Vítězné texty jsou k dispozici v DILIA.

PRÁVO

CO PŘINÁŠÍ NOVÁ SMĚRNICE EU O AUTORSKÉM PRÁVU NA JEDNOTNÉM DIGITÁLNÍM TRHU

V dubnu tohoto roku byla za nebývalé mediální pozornosti schválená evropská „Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu“¹ (dále jen „směrnice“). Tato směrnice byla součástí tzv. Copyrightového balíčku, jehož přípravu a přijetí zveřejnila v září 2016 jako svůj cíl Evropská komise². Uvedená směrnice byla bez pochyby nejambicióznější částí citovaného balíčku a kontroverze i tomu odpovídající mediální pozornost jí byla věnována v průběhu celého legislativního procesu trvajících více než dva roky.

Finální text je tak kompromisem vzniklým snahou o vybalancování tlaků nejrůznějších zájmových skupin. Jedná se o poměrně rozsáhlý a složitý legislativní text obsahující pět autorskoprávních témat. S ohledem na rozsah směrnice se v článku pokusím pokud možno stručně shrnout její zásadní témata se zvláštním důrazem na ta témata, která vzbuzovala mediální ohlas a kontroverzi.

Směrnice je nejen rozsáhlá co do objemu, ale je košatá i co do předmětu úpravy, nicméně základní témata lze shrnout do pěti okruhů:

1. Harmonizace výjimek u některých způsobů digitálního užití děl v oblasti vědy a výzkumu, vysokého školství a institucí kulturního dědictví³, a podmínek pro uplatnění těchto výjimek i jejich limity v národních úpravách
2. Základní úprava institutu rozšířené kolektivní správy
3. Zavedení práva vydavatelů periodik, resp. harmonizace tohoto práva v rámci EU
4. Úprava týkající se služeb pro sdílení autorskoprávního obsahu on-line, zejména základních vztahů jejich poskytovatelů a nositelů práv k poskytovateli zveřejňovanému obsahu
5. Výslovné zakotvení práva na přiměřenou odměnu autorů a výkonných umělců.

Jedná se o hrubé vymezení témat, s tím, že uvedená témata jsou směrnici pojednávána s rozdílnou mírou podrobnosti, přičemž v zásadě je spojuje téma užití děl v digitálním prostředí.

Podívejme se tedy dále na obsah směrnice v rámci vymezených okruhů podrobněji.

1 plný název „Směrnice EP a Rady EU 2019/790, ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a změně směrnice 96/9/ES a 201/29/ES

2 podrobněji jsme o copyrightovém balíčku psali ve Věstníku Zima 2016

3 rozuměj knihovny, muzea a archivy

1. Harmonizace výjimek u některých způsobů digitálního užití děl v oblasti vědy a výzkumu, vysokého školství a institucí kulturního dědictví

Úprava, kterou jsem zařadil pod první téma směrnice je vnitřně nejrozmanitější. Pojítka, pro která jsem je zařadil do jedné kategorie, jsou dvě – jednak se jedná o úpravu výjimek z autorského práva, resp. omezení výlučných práv nositelů práv (čítaje v to i pořizovatele databází⁴), jednak jsou adresáty těchto výjimek v zásadě veřejnoprávní instituce. Z jiného úhlu pohledu by se dalo říct, že pro jednotlivé instituty zahrnuté pod tento bod je společný motiv evropského zákonodárce – a tím je jeho zájem umožnit směrnici vymezenému okruhu veřejnoprávních institucí digitální užití děl, a to za pomoci výjimky nebo usnadněním odlicencování těchto užití.

Směrnice tak předně zavádí výjimku pro vytěžování textů a dat pro účely vědeckého výzkumu výzkumnými institucemi (pod něž zahrnuje i vysoké školy a vysokoškolské knihovny) a institucemi kulturního dědictví. Jedná se o tzv. „data mining“, tedy automatizované i manuální získávání, uchovávání a využívání veškerých dat dostupných na internetu. Tato výjimka je směrnici zakotvena poměrně jednoduše a bezvýjimečně.⁵

Komplikovanější situace je u úpravy další výjimky, a to práva vzdělávacích zařízení na užití děl ve vyučování při digitální podobě, a to i na dálku. Zde si evropský zákonodárce zjevně dal za cíl alespoň základním způsobem upravit tzv. „e-learning“ (myšleno v nejobecnější

podobě uvedeného pojmu). Jednalo se o záměr ambiciózní s ohledem na různost přístupu existující v jednotlivých členských státech EU, který osciluje od bezúplatné výjimky přes zákonné licence s nějakým kompenzačním mechanismem po licenční modely (ať již vykonávané prostřednictvím kolektivní správy nebo mimo ni). Podle toho vypadal „boj“ o konečnou podobu relevantních ustanovení i výsledné znění. To sice zakotvuje jako základ výše definovanou výjimku, nicméně druhým dechem umožňuje národním státům velkou implementační volnost širokým vymezením „výjimky z výjimky“. V zásadě tak nadále umožňují celou stávající škálu řešení s jediným bezpodmínečným požadavkem – aby úpravou definované užití bylo pro vzdělávací instituce snadno dostupné a aby vzdělávací instituce byly o této dostupnosti vhodně informovány.⁶

Další výjimkou, v zásadě nekomplikovanou a nekonfliktní, je výjimka „archivační“, umožňující institucím kulturního dědictví pořizování kopií děl v jakékoliv podobě, formě a na jakémkoliv médiu.⁷

Konečně pro úplnost zbývá ještě uvést, že na všechny výše uvedené výjimky je třeba aplikovat tzv. třístupňový test, na který směrnice výslovně odkazuje.

Uvedená harmonizace výjimek není z pohledu české úpravy něčím zcela novým, základ, resp. valná většina nové evropské úpravy, již v českém právním řádu přítomna je.⁸ Jistou výzvou tak bude zejména porovnání, zda a v jaké míře je třeba stávající českou úpravu vůbec

4 ve smyslu směrnice č. 96/9/ES, o právní ochraně databází

5 V podrobnostech srov. čl. 3–4 směrnice.

6 V podrobnostech srov. čl. 5 směrnice

7 Srov. čl. 6 směrnice

8 A to zejm. v § 37 odst. 1 a § 31 českého autorského zákona

měnit, a výběr vhodného mechanismu u „e-learningu“ (aneb volba způsobu implementace čl. 5 směrnice).

Ve svém členění pod první téma zahrnuji i další rozsáhlou kapitolu směrnice, která se týká užití děl nedostupných na trhu. Úprava je to komplexní, rozsáhlá a podstatně širší než prosté zavedení výjimky (bylo by možno ji pojednat jako téma samostatné), co ji ovšem s dosud pojednanými částmi směrnice spojuje, je fakt, že směřuje k usnadnění užití děl v digitální podobě institucemi kulturního dědictví (v praxi asi zejména knihovny).

Z hlediska českého právního řádu lze v daném případě konstatovat, že naše úprava předběhla úpravu unijní⁹. V rámci implementace směrnice tedy půjde opět o to, posoudit soulad české úpravy s úpravou komunitární a doplnit ji o chybějící pasáže (které se v daném případě týkají zejména přeshraničního dopadu úpravy).¹⁰

2. Základní úprava institutu rozšířené kolektivní správy

Jako samostatné téma jsem vyčlenil úpravu tzv. rozšířené kolektivní správy. Ve směrnici je mu také věnována samostatná kapitola obsahující jediný, byť obsáhlý článek 12. Na rozdíl od většiny ostatního obsahu směrnice nejde o úpravu věcnou, ale de facto procesní. Jinak řečeno, neodpovídá na otázku, „co?“, jaká práva mají národní úpravy chránit či jaká užití umožnit, ale na otázku „jak?“, jakým způsobem toho má, resp. spíše může být dosaženo.

Institut rozšířené kolektivní správy je již v českém právu také zakotven, a to již od vzniku „nového“ autorského zákona č. 121/2000 Sb.¹¹ Dosavadní evropská legislativa tento institut dosud uceleně neupravovala, nicméně s ním, coby poměrně rozšířeným způsobem výkonu kolektivní správy v mnohých zemích EU, počítala. S ohledem na to, že jeho využití je právě pro oblast digitálního užití stále více národními legislativami využíváno, i na to, že při vzniku nových unijních předpisů v posledních letech byla v rámci legislativního procesu možnost jeho plošnějšího využití, resp. naopak jeho omezení opakujícím se tématem, byla nakonec jeho výslovná úprava do směrnice zařazena.

Pro podrobnější analýzu komentované úpravy není v tomto článku prostor, omezím se proto na její základní charakteristiku. Směrnice jednak pojem rozšířené kolektivní správy vymezuje, a to v souladu s jeho obecným pojetím: jde tedy o výkon kolektivní správy kolektivními správci i za nositele práv, kteří kolektivního správce jejím výkonem smluvně nepověřili. Protože jde o zásah do výlučných práv autorů, stanoví směrnice (také obvyklá a národními úpravami běžně užívaná) omezení takového výkonu, zejm. umožňuje využití tohoto institutu, jen pro výslovně zákonem vymezené oblasti užití, jen kolektivními správci, vždy jen pro užití na území příslušného státu, a to pro oblasti užití, kde je získání individuálního svolení od nositelů práv nepřiměřeně náročné a obtížné proveditelné. Současně kolektivního správce zejména zavazuje, aby zajistil rovné zacházení smluvně zastupovaných nositelů práv s těmi, které zastupuje ze zákona,

11 Od roku 2000 do roku 2017 byla úprava tohoto důležitého institutu kolektivní správy poměrně stručná, zakotvoval ji jediný odstavec autorského zákona § 101 odst. 9. Až s implementací směrnice o kolektivní správě zákonem č. 102/2017 došlo k jeho podrobnější úpravě do samostatného paragrafu (§ 97e)

9 Srov. § 97e odst. 4 písm. e) a 97f českého autorského zákona

10 V podrobnostech srov. čl. 8–11 směrnice

a aby umožnil nositelům práv tzv. „opt out“, neboli vyloučení účinků výkonu příslušných práv pro svou osobu.

Jak jsem již uvedl, v českém právním řádu jde o institut dlouhodobě zavedený, opět tedy v rámci implementace půjde o posouzení souladu české úpravy s novou úpravou komunitární a její doplnění o chybějící aspekty úpravy zaváděné směrnicí. A také o monitorování tohoto způsobu výkonu kolektivní správy na českém území a informování Evropské komise, které je zavázána v roce 2021 o využití mechanismu rozšířené kolektivní správy na území EU informovat formou zprávy pro Evropský parlament (jinými slovy zajistit komparaci využití komentovaného institutu v EU).

3. Zavedení práva vydavatelů periodik, resp. harmonizace tohoto práva v rámci EU

Uvedené téma bylo v průběhu projednávání směrnice jedním z nejvíce diskutovaných, finální znění se rodilo dlouho a klopotně. Na finálním, kompromisním znění je to znát. Jedná se o ustanovení poměrně obecné, „pryžové“, se snahou o vyváženost mezi všemi dotčenými stranami (kterými jsou v daném případě předvídatelně jednak vydavatelé periodik na straně jedné a uživatelé – provozovatelé webových stránek zveřejňujících, resp. umožňujících zveřejnit jejich obsah, ale nad to i autoři děl, které tvoří součást periodik). Samotná úprava je přitom poměrně stručná. Shrnutu na maximum tato úprava stanoví členským státům povinnost přiznat samostatně, originální právo

vydavatelům tiskových publikací¹². V tomto ohledu je úprava pro českou úpravu nová, protože vydavatelé z oblasti zpravodajství dosud originální výlučná práva, na rozdíl např. od výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, nemají. Směrnice ovšem současně jedním dechem se zavedením nového práva také stanoví jeho významné limity, a to mnohostranně. Jednak již samotnou definicí tiskových publikací, jednak výslovnou ochranou práv autorů původních děl do periodika zařazených, a konečně i výjimkami pro oblast nekomerčního užití a pro užití hyperlinkových odkazů. Současně zavádí právo těchto autorů na přiměřený podíl na příjmech získaných vydavateli v souvislosti s budoucím výkonem směrnicí zaváděného, resp. harmonizovaného práva¹³. Doba trvání tohoto práva je stanovena na dva roky od prvního zveřejnění periodika.

4. Úprava týkající se služeb pro sdílení autorskopravního obsahu on-line, zejména základních vztahů jejich poskytovatelů a nositelů práv k poskytovateli zveřejňovanému obsahu

Pokud se o předchozím tématu v rámci legislativního procesu hojně diskutovalo, o tento bod se vedl přímo nelitostný boj. Ten vyvrcholil v průběhu dialogu, a to i posíláním hoaxů, nenávislných e-mailů europoslancům obou táborů, vyhrocenou mediální kampaní, podpisem petic, zveřejňováním dezinformací. Na jedné straně bylo možné

¹² ve smyslu definice obsažené v čl. 2 odst. 4 směrnice, tj. zejm. klasických zpravodajských médií

¹³ některé národní úpravy již právo vydavatelů periodik v různé míře zakotveno mají.

číst o konci autorskoprávní ochrany v tradičním slova smyslu, na druhé o konci svobody informování na internetu. Po vstoupení směrnice v platnost se přirozeně ani jedno z toho nekoná a nebude se konat ani po její implementaci. I zde je v důsledku uvedeného boje, snahy o nalezení kompromisu a vyjednávání mezi evropskými institucemi v rámci triologu původní návrh komise k nerozeznání od finálního znění úpravy.

Z počátku relativně stručný čl. 13 v průběhu projednávání velice nabobtnal a ze spíše okrajového tématu v rámci směrnice se stalo téma ústřední, což symbolizuje i finální rozsah čl. 17, ve kterém byla úprava nakonec zakotvena.

Základem úpravy je ustanovení, které stanoví na jisto, že při poskytování služeb poskytovateli chráněného obsahu (rozuměj on-line služeb jejichž primárním účelem je možnost sdílení autorských děl)¹⁴ dochází z jejich strany k užití děl v autorskoprávním smyslu, ke kterému je třeba souhlas nositelů práv. A na zmíněné poskytovatele služeb se tak neuplatní pravidlo tzv. „safe harbour“ aneb „bezpečného přístavu“ zakotvené ve směrnici o elektronickém obchodu¹⁵, kterého se tyto poskytovatele více či méně úspěšně při své podnikatelské aktivitě dosud dovolávali.

Směrnice tedy autoritativně řeší otázku, která byla v posledních letech předmětem mnoha soudních sporů a rozhodnutí národních soudů i SDEU, s ne vždy souladnými rozsudky. Tento relativně jednoduchý základ je ovšem obalen mnoha doplňujícími „ale“, tedy výjimkami z tohoto pravidla, procesními podmínkami pro možnost jeho uplatnění atd. atd. Zejména umožňuje jeho aplikaci v plném rozsahu

pouze na velké, globální hráče, resp. relevantní hráče na velkých trzích typu Německa, Španělska či Francie.

Výsledek je tedy opět znatelným kompromisem. Nicméně lze konstatovat, že finální znění výrazně zlepšuje postavení nositelů práv oproti předchozí situaci a je také jednoznačně vyváženější a úplnější než znění komisí původně navrhované. Nicméně na to, zda do této složité oblasti vnese větší prvek právní jistoty, si budeme muset ještě počkat. Protože v rámci implementace i v následné rozhodovací praxi národních soudů lze jistě očekávat další kolo boje, tentokrát o výklad komentovaného ustanovení směrnice.

Reálný dopad nové úpravy tak ukáží jednak jednotlivé národní úpravy směrnici implementující, jednak rozhodovací praxe SDEU v případech sporů o souladnost těchto úprav se směrnicí.

5. Výslovné zakotvení práva na přiměřenou odměnu autorů a výkonných umělců.

Posledním „velkým“ tématem, který směrnice přinesla, je téma přiměřené odměny za užití děl. I finální znění této úpravy se rodilo ztuha. Atypické je, že původní návrh směrnice představený komisí tuto úpravu vůbec neobsahoval. Přibylo v důsledku hlasitého upozorňování organizacemi zastupujícími autory a výkonné umělce, že národní a evropské úpravy v posledních letech kvůli on-line prostředí a digitalizaci přináší jednu výjimku z autorských práv za druhou, ale téma odměňování autorů, resp. výkonných umělců, a proměny trhu a obchodních modelů, které nejvíce dopadají právě na samotné tvůrce a interprety, nikdo neřeší. Jejich hlas byl nakonec vyslyšen a v průběhu projednávání v Evropském parlamentu a triologu byl doplněn článek zakotvující

14 Konkrétně jde o poskytovatele služeb typu Ulož.to, YouTube apod.

15 Směrnice č. 2000/31/ES

zásadu přiměřené a spravedlivé odměny. Ze čtení legislativního textu se ustanovení jeví jako poněkud obecné a „gumové“, nicméně za použití recitálů lze dovodit záměr zákonodárce, že principem má být stanovení podílové odměny, resp. odměny v závislosti na užití děl a výkonů, a paušální odměny, které jsou dnes v mnoha odvětvích obvyklou formou odměny, by měly být výjimkou z tohoto pravidla.

I u tohoto ustanovení se v důsledku jeho obecné formulace jeho dopad ukáže až dle způsobu jeho implementace národními státy a navazující judikatury.

Tímto opakujícím se konstatováním si dovolím svůj článek uzavřít. Jak poučenější čtenáři vědí, forma směrnice není přímo aplikovatelným předpisem (tedy předpisem, kterým by se musely bezprostředně řídit občané a firmy v jednotlivých členských státech), pro její aplikovatelnost na právní vztahy mezi subjekty, na které se má vztahovat, je třeba její obsah převést do vnitřních předpisů jednotlivých států, v českém případě do zákonných norem. Na tento implementační proces poskytuje směrnice národním státům dva roky, konkrétně je stanoven termín 7. 6. 2021. Lze tak očekávat, že „boj“, který se v posledních dvou letech odehrával převážně na Bruselské půdě, se nyní přenesne do zákonodárných sborů jednotlivých států. A s ohledem na třeskutost některých bodů úpravy lze očekávat přeliv i do národních médií a vůbec do celospolečenské debaty v jednotlivých státech. Svůj článek tedy ukončím přáním, aby se výše uvedených témat všechny dotčené strany a zejména český zákonodárce chopili s chladným rozumem a nelehkého úkolu se zhostili se ctí.

Jan Barták

BREVIÁŘ AUTORA: ZODPOVĚDNOST AUTORA ZA OBSAH JEHO DÍLA

Někteří autoři již dozajista narazili na požadavek literárního nakladatelství, filmového producenta (včetně ČT nebo jiného televizního vysílatele) či divadla (dále jen nabyvatel), aby autor zajistil, že jím vytvořené dílo nemá právních vad. Formulace na toto téma jsou velice různé, a to od zajištění autorských práv k jinému dílu nebo části jiného díla, které je v novém díle autora užito nebo by mohlo být užito, až po závazek v tom smyslu, že autor svým dílem neporuší obecně závazné předpisy, tedy zákony, vyhlášky ministerstev, nařízení vlády atd.

Takové požadavky nabyvatelů mají svůj smysl, protože jsou to oni, kdo po vytvoření díla toto zprostředkují veřejnosti jako uživatelé a jim svědčí pasivní legitimace pro případné nejrůznější nároky dotčených osob, a to ať fyzických nebo právnických. Nabyvatelé se proto snaží tato rizika možných nároků ze strany třetích osob minimalizovat, a to i ve smlouvě, kterou sjednávají a poté podepisují s autorem s tím, že v případě nedodržení tohoto závazku ze strany autora, má nabyvatel právo žádat na autorovi náhradu škody. Může jít pochopitelně o astronomické sumy, a to zvláště pak u děl audiovizuálních.

Uvedenou problematiku je možné rozdělit do několika částí. Prvním segmentem této problematiky je bezesporu žádost nabyvatele, aby autor získal od jiného autora prostřednictvím sebe samého licenci k užití většinou části díla nebo díla drobného (kupř. fotografie) jiného autora. To je dle mého soudu iluzorní požadavek, jelikož autor by musel od jiného autora nabýt licenci v požadovaném rozsahu

smluvně a pak by ji musel přenést na nabyvatele v podobě podlicence či postoupení (cese) licence. Autor většinou vskutku není právník, na což nabyvatelé ochotně zapominají.

Další částí nastíněné problematiky je zajištění souhlasu od jiné osoby s tím, že toto zajištění je též nabyvatelem požadováno od autora a s tím, že autor nemá pouze povinnost souhlas získat, ale přenést ho i na nabyvatele. Jestliže se třeba jedná o získání souhlasu k užití části jiného díla v díle novém bez licenčního martýria uvedeného výše, je pouhý souhlas riskantním krokem, a to z mnoha důvodů, minimálně z toho, že souhlas je jednostranným právním úkonem a může tak být kdykoli jednostranně zase vzat zpět. Jde také o to, čeho se má souhlas týkat, zdali nabytí autorských práv k jinému dílu nebo k užití osobnostních atributů fyzické osoby či něčeho zcela jiného. Poskytnutí souhlasu s užitím osobnostních atributů mimochodem bývá nejčastější případ a také často složitější než poskytnutí licence. Jde totiž o to, v jaké právní podobě se souhlas s užitím osobnostních atributů poskytuje, respektive kterými ustanoveními občanského zákoníku se takové poskytnutí řídí. Může jít o již zmiňovaný jednostranný souhlas, o smlouvu, o výměnu vzájemných dopisů... Tedy ve všech případech shora popsaných nejde vskutku o nějakou „právní selanku“.

Třetí druh závazku, kdy je autor smluvně nucen k tomu, aby se jeho dílo nedostalo do rozporu s obecně závaznými právními předpisy, je již úplnou absurditou. Odhaduji, že za současné právní hypertrofie české legislativy by autor potřeboval partu právníků, aby analyzovali jeho dílo v tom smyslu, zdali kupříkladu není v rozporu se zákonem č. 334/1992 Sb. o ochraně zemědělského půdního fondu nebo se zákonem č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích. To berte prosím jako bonmot.

Obecně vzato velice záleží z věcného hlediska na tom, o jaký druh díla jde, zdali kupříkladu o scénář k dokumentu nebo o životopisný film, o fotografie v knize, či o dramatický text, kde vystupují skutečné nebo nedávno zemřelé osoby, tedy zdali pravděpodobnost vznesení nějakých nároků je dle druhu žánru vysoká či minimální.

Jak již bylo naznačeno, tíha toho, kdo zprostředkuje díla veřejnosti, svědčí nabyvateli, což mu nikdo nezavídí, ale měl by být koneckonců na tuto situaci profesionálně vyzbrojen. Jisté je i to, že by autor měl vyvíjet s nabyvatelem součinnost v tomto smyslu, což lze docela dobře do předmětné smlouvy zakotvit třeba tak, že autor se v předstihu, respektive kdykoli, zavazuje nabyvateli sdělit všechny skutečnosti týkající se díla, které by mohly mít jakýkoli právní dopad včetně autorskoprávního či občanskoprávního, pokud se o něčem takovém dozví či tak usoudí. Je potom na nabyvateli, jak s takovými informacemi naloží a také je na něm právní zpracování celé záležitosti včetně zajištění souhlasů nebo podpisů smluv.

Proto volám, pozor, pozor a pozor!

Jiří Srstka

ZÁBAVA

CITÁTY V OPEŘE

Nedávno jsem si uvědomil, že vztah nejen operních či hudebních skladatelů nebo libretistů k opeře není tak jednoznačně pozitivní, jak si myslíme. Jejich vztah k opeře se nejlépe projevuje v citátech těchto autorů, koneckonců i v citátech jiných osob. Jde o takové zkratky, které jsou někdy výmluvnější, než tlusté knihy. Jistě, že jejich zkratkovitost určitě vyvolává určitý druh nepřesnosti. Ale zase na druhou stranu bychom neměli brát všechno stran opery úplně vážně a měli bychom si být vědomi toho, že historii jako takovou stejně „nedožijeme“ ve smyslu přesného zachycení všech možných dějů a událostí, jež se odehrály včera, před rokem, před stoletím a natož pak před tisíciletím. Minulost nám prostě protéká mezi prsty a nezůstává nám nic jiného než se s tím smířit a zkusit zachytit všechny možné původní strípky, jež byly v případě citátů o opeře napsány a které jsou skutečné, nefalšované a nepřepsané.

Posuďte sami:

Bedřich Smetana: „Jednou budu v technice Lisztem, v kompozici Mozartem.“

Antonín Dvořák: „Chopina a Schumanna mám rád, ačkoli je nemůžu vystát.“

Antonín Dvořák: „Všechny svoje symfonie bych dal za to, kdybych vynalezl lokomotivu.“

Leoš Janáček: „Hudba, toť akord, pánové!“

Johannes Brahms: „Raději se oženit, než psát operu!“

Johannes Brahms: „Byl bych rád, kdyby mě jako hlavní napadlo to, co Dvořáka napadne jen tak mimochodem.“

Gustav Flaubert: „Láska je jako opera. Člověk se tam nudí, ale vrací se tam.“

Anonym: „Usnul jsem v divadle na Wagnerově opeře. Když jsem se o půl dvanácté podíval na hodinky, bylo teprve devět hodin.“

Gioacchino Rossini: „Jedení, milování, zpívání a trávení jsou čtyři akty komické opery známé jako život.“

Anonym: „Postel je opera chudých“

Vilém Příbyl: „Jaký je rozdíl mezi pěvcem a zpěvákem? Pěvec potřebuje hlas, zpěvák mikrofon.“

Paul McKenna: „Mozart zjevně napsal jednu ze svých nejslavnějších oper Cosi fan tutte v hypnóze.“

Wolfgang Amadeus Mozart: „Nad námi bydlí houslista, pod námi druhý, vedle nás učitel zpěvu, který dává hodiny, a v posledním pokoji proti nám bydlí hobojista. To se to komponuje. Nápady se jen hrnou.“

Petr Iljič Čajkovskij: „Inspirace – to je, když člověk dře jako kůň.“

Vladimír Franz: „Dvořák je pro mě anděl svatej. Nebylo většího génia, co touhle zemí šel. Ten kdyby vařil knedlíky, vyleze mu z toho muzika.“

Jiří Srstka: „Opery Bedřicha Smetany jsou famózní opusy. Až na ta libreta.“

Anonym: „Zpěvákům v operním představení jsem nerozuměl ani slovo. Proč prostě nezpívají la, la, la nebo ku, ku, ku.“

Anonym: „Opera je bůh a celé nebe k tomu.“

Anonym: „Opera? Tak málo srandy na tolik lidí.“

VÝROČÍ

VÝROČÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2019

50

Mgr. Ondřej KEPKA
Tereza VRABELOVÁ

55

PaedDr., PhD. Ivo HARÁK
Mgr. Petr MALÁSEK
PhDr. Viola SOMOGYI

60

Mgr. Marek JÍCHA
prof. JUDr. Ivo TELEC

65

Zdeněk BARTÁK
Mgr. Daniel DÍTĚ
prof. Dr. Josef DOLISTA
Ing. Daniel FIKEJZ

PhDr. Alena FIŠEROVÁ
Mgr. Svatopluk K. JEDLIČKA
PhDr. Anna KARENINOVÁ, Ph.D.
Mgr. Jiří KODEŠ
Mgr. Dušan KUKAL
Mgr. Vlastimil PĚŠKA
Helena REJŽKOVÁ
Mgr. Josef ŘEHÁČEK
MgA. Jaroslava ŠIKTANCOVÁ
prof. MUDr. Jan ŠKRHA, Dr. Sc.
Mgr. Zdeněk ZELENKA

70

Milan DVOŘÁK
PhDr. Marie HAVRÁNKOVÁ
Mgr. Jiří KASL
Ing. Stanislava KELLNEROVÁ
Václav KNOP
Mgr. Antonín KOPŘIVA
Jiří KVASNIČKA
Mgr. Olga PAVLOVÁ
doc. JUDr. Přemysl RABAN, CSc.
PhDr. Lubomír SYNEK

PhDr. Zdena ŠMÍDOVÁ
Mgr. Marie VÁLKOVÁ

75

Dr. Petr DRDA
Ludmila ENGELOVÁ
PhDr. Milena FUCIMANOVÁ
MgA. Kristian HYNEK
PhDr. Alexander JERIE
MgA. Otakar KOSEK
Mgr. Šárka KOSKOVÁ
Marta KRUŽÍKOVÁ
Rudolf PAPEŽÍK
JUDr. Petr PROUZA
PhDr. Blanka STÁRKOVÁ
Mgr. Václav VODIČKA

80

Jiřina BENDOVÁ
Irena GREIFOVÁ
prof. Dušan KLEIN
Vladimír KÖRNER
Ivan KRAUS
doc. Mgr. Jiří MACÁK
prof. Mgr. Jaromír ŠOFR
Dušan ZÁHUMENSKÝ

85

prom.fl. Václav ČAPEK
Mgr. Vladimír SKALSKÝ
Jiří ŠÁMAL

90

Václav DANĚK
PhDr. Jarmila EMMEROVÁ
Jiří HANIBAL
Vlastislav TOMAN

95

Ludmila ROMPORTLOVÁ

ÚMRTÍ

ÚMRTÍ ČLENŮ SPOLKU DILIA V ROCE 2019

Mgr. Jiří Stöhr

22. 6. 1939–7. 1. 2019

Václav Vorlíček

3. 6. 1930–5. 2. 2019

Divadelní, literární,
audiovizuální agentura, z. s.

Krátkého 1
190 03 Praha 9 – Vysočany

ŘEDITEL
prof. JUDr. Jiří Srstka
tel.: 283 892 686

SEKRETARIÁT ŘEDITELE
Eva Kraupnerová
tel.: 283 893 603
fax: 283 893 599

Ústředna:
tel.: 283 891 587

Linka pro volání z mobilu:
tel.: 606 614 658

AGENTURA

DIVADELNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

HUDEBNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Zdeněk Harvánek
tel. a fax: 266 199 876

LITERÁRNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Mgr. Veronika Žáková
tel.: 266 199 841

MEDIÁLNÍ ODDĚLENÍ
vedoucí
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV

ředitel kolektivní správy
Mgr. Jan Barták
tel.: 266 199 862

PRÁVNÍ ODDĚLENÍ

Tomáš Herold
tel.: 266 199 865
tel.: 266 199 847

dědictví a úschova děl
Barbora Chovancová
tel.: 266 199 834

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

hlavní ekonom
Anna Tichá
tel.: 266 199 818

vedoucí honorářové účtárny
Šárka Procházková
tel.: 266 199 819

Podrobné členění jednotlivých oddělení včetně seznamu zaměstnanců a jejich kompetencí naleznete na www.dilia.cz. E-mailové adresy zaměstnanců DILIA jsou ve formátu prijmeni@dilia.cz.

Kudy k nám:
Metrem B na stanici „Vysočanská“, poté cca 3 min. pěšky. Ulice Krátkého se nachází naproti Galerii Fénix ze strany, kde je ČSOB a KB. V přízemí naší budovy se nachází restaurace Pepř a Sůl, na budově je velký nápis DILIA.

Věstník vydala **DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura z.s.**

Uzávěrka 27. 5. 2019, redakce: Marie Špalová a Helena Eliášová, e-mail: spalova@dilia.cz nebo eliasova@dilia.cz

www.dilia.cz